

**Силабус
освітнього компоненту**

**Страховання
(за вибором здобувачів освіти)**

Назва дисципліни:	Страховання
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Галузь знань:	05 Соціальні та поведінкові науки 07 Управління та адміністрування
Спеціальність:	051 Економіка 071 Облік і оподаткування 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітньо-професійна (Освітньо-наукова) програма:	Економіка Облік і оподаткування Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Сторінка курсу в Moodle:	https://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=620
Рік навчання:	
Семестр:	
Обсяг освітнього компоненту	4 кредити (120 годин)
Форма підсумкового контролю	Залік
Консультації:	за графіком
Назва кафедри:	кафедра обліку і оподаткування
Мова викладання:	українська
Керівник курсу:	Костенко Юрій Олексійович, к.т.н., доцент
Контактний телефон:	(050) 919-45-07
E-mail:	ie_khnaHu@ukr.net

Короткий зміст освітнього компоненту:

Метою є формування системи теоретичних знань і практичних навичок щодо сутності, функцій, принципів, особливостей та закономірностей діяльності сучасного ринку страхування.

Предмет: теоретичні і практичні аспекти економічних відносин, що виникають під час захисту майнових інтересів юридичних та фізичних осіб у разі настання страхових випадків.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- засвоєння необхідності і сутності страхування;
- засвоєння організації та функціонування страхового ринку України;
- визначення особливостей діяльності страхових компаній;
- вивчення умов особистого, майнового страхування та страхування відповідальності;
- вивчення особливостей страхування у автодорожньому комплексі;
- вивчення умов перестраховання та співстрахування;
- вивчення теоретично-методологічних засад розрахунку страхових тарифів;

Передумови для вивчення освітнього компоненту:

вивчення цієї дисципліни не потребує спеціальної підготовки, програма середньої школи є достатньою, крім того: «Вища математика»; «Правознавство» (бажано); «Економічна теорія» (бажано); Економіка підприємства» (бажано).

Компетентності, яких набуває здобувач:

Загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність працювати автономно;
- здатність працювати у команді;
- здатність бути критичним та самокритичним;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; з
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- здатність використовувати базові знання і практичні навички у питаннях пов'язаних зі страхуванням;
- здатність оцінювати необхідність страхового захисту з урахуванням специфіки підприємства чи організації;
- здатність формувати і реалізовувати комунікації в сфері страхування;
- здатність обґрунтовувати, приймати професійні рішення в сфері страхування та брати відповідальність за них;
- здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку у сфері страхування.

Результати навчання відповідно до освітньої програми:

- знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем;
- розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері страхування
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;
- володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження економічних процесів у страхуванні;
- вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів;
- виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань;
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;
- розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Тематичний план

№ теми	Назва тем (ЛК, ЛР, ПР, СЗ, СР)	Кількість годин	
		очна	заочна
1	ЛК «Сутність і класифікація страхування»	2	1
	ПР «Економічна сутність страхування»	2	1
	СР «Етапи розвитку страхування в Україні»	7	10

2	ЛК «Страховий ринок»	2	1
	ПР «Проведення маркетингових досліджень у страховій діяльності»	2	0
	СР «Ліцензування страхової діяльності»	7	10
3	ЛК «Особисте страхування»	2	1
	ПР «Страхування життя»	2	0
	СР «Медичне страхування»	7	10
4	ЛК «Майнове страхування»	2	1
	ПР «Страхування майна юридичних осіб»	2	2
	СР «Страхування майна громадян »	8	10
5	ЛК «Страхування відповідальності»	2	1
	ПР «Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»	2	1
	СР «Страхування професійної відповідальності »	7	10
6	ЛК «Особливості страхування у автодорожньому комплексі»	2	1
	ПР «Добровільне страхування вантажів та багажу на автомобільному транспорті»	2	0
	СР «Екологічне страхування (СРС)»	7	10
7	ЛК «Перестраховання і співстрахування»	2	0
	ПР «Економічна сутність перестраховання»	2	0
	СР «Механізм використання співстрахування »	8	10
8	ЛК «Основи розрахунку страхових тарифів»	2	0
	ПР «Розрахунок страхових тарифів для різних видів страхування»	2	0
	СР «Тарифна політика страхових компаній»	7	10
9	СР «Доходи, витрати і прибуток страховика»	10	10
	СР «Особливості оподаткування страховиків»	10	10
	СР «Фінансова надійність страховика»	10	10
Разом	ЛК	16	6
	ПР (ЛР, СЗ)	16	4
	СР	88	110

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (за наявності): не передбачене.

Методи навчання:

- 1) вербальні (лекція, пояснення, розповідь);
- 2) наочні (ілюстрація, демонстрація);
- 3) практичні (різні види вправ і завдань, виконання розрахунків);
- 4) пояснювально-ілюстративні (пред'явлення готової інформації викладачем та її засвоєння студентами, презентація);
- 5) репродуктивний (виконання різного роду завдань за зразком);
- 6) активного навчання (ділові ігри, мозковий штурм, кейси, навчальна дискусія, виконання індивідуальних завдань).

Система оцінювання та вимоги:

Поточна успішність

1 Поточна успішність здобувачів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою

чотирибальної шкали оцінок з наступним перерахуванням у 100-бальною шкалу. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою.

1.1 Лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання конкретизованих завдань.

1.2 Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання, виконання та оформлення практичної роботи.

1.3 Лабораторні заняття оцінюються якістю виконання звітів про виконання лабораторних робіт: **не передбачене**.

1.4 Семінарські заняття оцінюються якістю виконання індивідуального завдання/реферату.

2 Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється на кожному практичному занятті (лабораторному чи семінарському) за чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2») і заносяться у журнал обліку академічної успішності.

– «відмінно»: здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі знання з відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення;

– «добре»: здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– «задовільно»: здобувач в основному опанував теоретичні знання навчальної теми, або дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено відповідає на додаткові питання, не має стабільних знань; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточність у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою професією;

– «незадовільно»: здобувач не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

3 Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K^{поточ} = \frac{K1+K2+...+Kn}{n},$$

де $K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

$K1, K2, ..., Kn$ – оцінка успішності n -го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку (таблиця 1).

Підсумкове оцінювання

1 Здобувач вищої освіти отримує залік на останньому занятті з дисципліни за результатами поточного оцінювання. Середня оцінка за поточну діяльність конвертується у бали за 100-бальною шкалою, відповідно до таблиці перерахунку (таблиця 1).

Здобувачі вищої освіти, які мають середню поточну оцінку з дисципліни нижче ніж «3» (60 балів), на останньому занятті можуть підвищити свій поточний бал шляхом складання тестів з дисципліни.

Оцінювання знань здобувачів шляхом тестування здійснюється за шкалою:

– «Відмінно»: не менше 90 % правильних відповідей;

– «Дуже добре»: від 82 % до 89 % правильних відповідей;

– «Добре»: від 74 % до 81 % правильних відповідей;

- «Задовільно»: від 67 % до 73% правильних відповідей;
- «Задовільно достатньо»: від 60 % до 66 % правильних відповідей;
- «Незадовільно»: менше 60 % правильних відповідей.

Таблиця 1 – Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100- бальна шкала
5	100	4,45	89	3,90	78	3,35	67
4,95	99	4,4	88	3,85	77	3,3	66
4,9	98	4,35	87	3,80	76	3,25	65
4,85	97	4,3	86	3,75	75	3,2	64
4,8	96	4,25	85	3,7	74	3,15	63
4,75	95	4,20	84	3,65	73	3,1	62
4,7	94	4,15	83	3,60	72	3,05	61
4,65	93	4,10	82	3,55	71	3	60
4,6	92	4,05	81	3,5	70	від 1,78 до 2,99	від 35 до 59
						повторне складання	
4,55	91	4,00	80	3,45	69	від 0 до 1,77	від 0 до 34
4,5	90	3,95	79	3,4	68	повторне вивчення	

2 Умовою отримання заліку є:

- відпрацювання всіх пропущених занять;
- середня поточна оцінка з дисципліни не нижче «3» (60 балів).

3 За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

3.1 Додаткові бали додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність (для дисциплін, підсумковою формою контролю для яких є залік), або до підсумкової оцінки з дисципліни, підсумковою формою контролю для якої є екзамен.

3.2 Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значимості:

- призові місця з дисципліни на міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 20 балів;
- призові місця з дисципліни на всеукраїнських олімпіадах – 20 балів;
- участь у міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 15 балів;
- участь у міжнародних / всеукраїнських наукових конференціях студентів та молодих вчених – 12 балів;
- участь у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни – 10 балів
- участь в олімпіадах і наукових конференціях ХНАДУ з дисципліни – 5 балів;
- виконання індивідуальних науково-дослідних (навчально-дослідних) завдань підвищеної складності – 5 балів.

3.3 Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

4 Результат навчання оцінюється:

- за 100-бальною шкалою (для диференційованого заліку) згідно з таблицею 2.
- Підсумкова оцінка разом з додатковими балами не може перевищувати 100 балів.

Таблиця 2 – Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	Зараховано	A	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80-89	Добре	Зараховано	B	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
75-79			C	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками
67-74			D	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
60-66	Задовільно	Зараховано	E	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35-59	Незадовільно		FX	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
0-34	Неприйнятно	Не зараховано	F	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якогось значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Політика курсу:

- курс передбачає роботу в колективі, середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;
- освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, а також самостійну роботу;

- самостійна робота передбачає вивчення окремих тем навчальної дисципліни, які винесені відповідно до програми на самостійне опрацювання, або ж були розглянуті стисло;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;
- під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, викладених у таких документах: «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_dobroch_1.pdf), «Академічна доброчесність. Перевірка тексту академічних, наукових та кваліфікаційних робіт на плагіат» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_85_1_01.pdf), «Морально-етичний кодекс учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_MEK_1.pdf).
- у разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі;
- списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Рекомендована література:

1. Базова література

- 1.1 Про страхування: Закон України від 7 бер. 1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
- 1.2 Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01.07.2004 р. № 1961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text>
- 1.3 Баранова В. Г., Величко Г. О. Страхувальний сегмент фінансового ринку: світові тенденції та страхувальний ринок України. Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи: монографія / ред. В. Г. Баранової, О. М. Гончаренко. Харків: «Діса плюс», 2019. С. 236 - 248.
- 1.4 Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. - 350 с.
- 1.5 Клапків Ю. М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 568 с.
- 1.6 Костенко Ю. О. Аналіз діяльності страхових брокерів на страховому ринку України. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва : зб.наук. праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. Харків : ХНАДУ, 2012. № 1 (2). С. 90–94.
- 1.7 Костенко Ю. О., Султанова А. В., Лубенська А. В. Аналіз стану ринку кіберстрахування в світі та Україні. World science: problems, prospects and innovations: the 5th International scientific and practical conference (January 27-29, 2021). Toronto, Canada: Perfect Publishing. 2021. P. 691–699.
- 1.8 Костенко Ю.О. Особливості проведення аудиту страхових компаній. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва : матер. X Міжнар. наук.-практ. конф., 25 лист. 2016 р. Харків : ХНАДУ, 2016. Т. 2. С. 266–267.
- 1.9 Плиса В.Й. Страхування: Підручник, 2-ге вид, виправлене й доповнене. Київ: Каравела, 2019. - 512 с.
- 1.10 Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. - 288 с.
- 1.11 Страхування : практикум: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і доп. За ред. В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2011. - 607 с.

1.12 Страхування: підручник / керівник авт. колективу і наук. ред. С. С. Осадець. 2-ге вид., переробл. і допов. К.: КНЕУ, 2002. 599 с.

1.13 Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посіб. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. - 221 с.

1.14 Фисун І.В. Страхування: Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2018. – 240 с.

2. Допоміжна література

2.1 Внукова Н.М. Страхування: теорія та практика: навчальний посібник / Внукова Н.М., Временко Л.В., Успенко В.І. Харків: Бурун Книга, 2009. 656 с.

2.2 Кнейслер О. В. Ринок перестрахування України: теоретико- методологічні доміанти формування та пріоритети розвитку: монографія. К.: Центр учб. л-ри, 2012. 414 с.

2.3 Костенко Ю. О., Кисіль В. В., Проскура А. С. Нормативно-правове регулювання страхування спортсменів. Theoretical and practical scientific achievements: research and results of their implementation: collection of scientific papers «SCIENTIA» with proceedings of the I International scientific and theoretical conference (February 12, 2021). Pisa, Italian Republic: NGO European Scientific Platform. 2021. Vol. 1. P. 78–82.

2.4 Костенко Ю.А. Анализ страхового рынка Украины / В.В. Маликов, Ю.А. Костенко // Економіка транспортного комплексу: Збірник наукових праць. –Харків: вид-во ХНАДУ. –2003. –Вип.6. –С.28-31.

2.5 Костенко Ю.О. Аналіз інвестиційної складової фінансової діяльності страхових компаній // Вісник НТІ “ХПІ”. Збірник наукових праць. Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва – Харків: НТУ “ХПІ” -2006. -№ 41(2). С. 124-129.

2.6 Мних М.В. Страхування в Україні: сучасна теорія і практика: підруч. / М.В. Мних. К.: Знання України, 2006. 284 с.

2.7 Ротова Т.А. Страхування: навч. пособ. – 2-ге вид. переробл. та допов. / Т.А. Ротова. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 400 с.

2.7 Страхування : Підручник. За ред. В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2008. - 1019 с.

2.8 Шумелда Я.П. Страхування : [навч. посіб.] / Я.П. Шумелда ; 2-ге вид., розшир. – К. : Міжнародна агенція «БІЗОН», 2007. – 384 с

Додаткові джерела:

1. Департамент нагляду за ринком небанківських фінансових послуг НБУ: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/structure/department/department-of-insurance-market-supervision>

2. Міністерство Фінансів України: веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk>

3. Національний банк України : веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>

4. Фориншурер – онлайн-журнал о технологиях в страховании: веб-сайт. URL: <https://forinsurer.com/>

Розробник (розробники)

силабусу навчальної дисципліни _____

підпис

Костенко Ю.О.

Завідувач кафедри

обліку і оподаткування _____

підпис

Маліков В.В.